

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย เรื่องความสำนึกต่อชาติของนักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความรู้สึก ทศนิยม และความคิด เห็นอันเป็นความสำนึกของเยาวชนกลุ่มหนึ่งที่มีต่อชาติ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกนักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นประชากรในการวิจัยจำนวน ๑,๐๐๒ คน นักเรียนชาย ๕๐๐ คน และนักเรียนหญิง ๕๐๒ คน ในการศึกษาอันผู้วิจัยพิจารณาความรู้สึกและความภาคภูมิใจที่มีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และหน้าที่ในฐานะเป็นพลเมือง ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบกับภูมิหลัง เกี่ยวกับครอบครัวของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อจะทราบข้อมูลว่าเยาวชนจะมีความสำนึกและความภาคภูมิใจ และหน้าที่ที่ควรปฏิบัติไปในทิศทางใด เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาส่งเสริมและกระตุ้นความรู้สึกรักชาติและความรับผิดชอบในหน้าที่ของเยาวชนอันเป็นกำลังสำคัญของชาติ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามของนักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

๑. นักเรียนมีความสำนึกที่ถูกต้องความเป็นชาติ ความเป็นเอกราชของชาติ ดินแดน และสัญชาติของชาติในระดับที่สูงมาก จากความรู้สึกถึงความสำคัญ ความรักชาติ ความห่วงแทนในเอกราชอธิปไตย และดินแดน นักเรียนมีความรู้สึกภาคภูมิใจในความ เป็นเอกราชของชาติเป็นอย่างมาก ในด้านความรักชาตินั้นนักเรียนเห็นถึงความสำคัญที่ตนเองและทุกคนจะต้องมีความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และถึง เป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วยกันรักษาเอกราชของชาติไว้ ความรู้สึกของนักเรียนชายและหญิงในระดับชั้นต่าง ๆ โดยเฉลี่ยแล้วใกล้เคียงกันมาก

๒. นักเรียนมีความสำคัญที่ติดต่อพระมหากษัตริย์ในระดับที่สูงมาก จากความรู้สึกถึงทศกัณฐ์และคุณประโยชน์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้เมื่อนักเรียนยังมีความชื่นชมประทับใจในพระราชกรณียกิจ ให้ความเคารพสักการะต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระบรมฉายาลักษณ์อันเป็นสัญลักษณ์แทนพระมหากษัตริย์ มีความภาคภูมิใจสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก และนักเรียนถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องเคารพเทอดทูนและรักษาสถาบันนี้ไว้ ความรู้สึกของนักเรียนชายและหญิงระดับชั้นต่าง ๆ โดยเฉลี่ยแล้วใกล้เคียงกันมาก

๓. นักเรียนมีความสำคัญต่อความสำคัญของวัฒนธรรมไทยและรู้สึกภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติ เกี่ยวกับวัฒนธรรมนี้ผู้วิจัยได้แยกพิจารณาเกี่ยวกับความรู้สึกต่อวัฒนธรรมวรรณคดี การแต่งกาย โบราณสถาน โบราณวัตถุ คุณสมบัติของคนไทย ความเปี่ยมเอื้อเฟื้อของคนไทย ลักษณะการใช้ชีวิตของคนไทย โดยเฉลี่ยแล้วนักเรียนมีความรู้สึกในระดับปานกลาง และนักเรียนหญิงให้ความสำคัญสูงกว่านักเรียนชายเล็กน้อย สำหรับความรู้สึกถึงความสำคัญของโบราณสถานและโบราณวัตถุของนักเรียนนั้นสูงมาก และถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องรักษาเอาไว้เป็นสมบัติส่วนรวมของชาติ

๔. นักเรียนมีความสำคัญต่อความสำคัญของศาสนา และมีความรู้สึกภาคภูมิใจในศาสนา จากความเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความสนใจในการไปทำบุญตักบาตรนี้ นักเรียนให้ความสนใจไม่สูงนัก และนักเรียนมีความรู้สึกและเห็นว่าศาสนาในปัจจุบันไม่เจริญเท่าที่ควร

๕. นักเรียนมีความสำคัญในหน้าที่ที่ในฐานะพลเมือง ซึ่งพิจารณาในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารประเทศ และสภาพการเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบัน ในระดับที่ไม่สูงนัก จากความรู้สึกสนใจปานกลางในการติดตามข่าวสารทางการเมือง ข้าราชการ การแสดงความคิดเห็น การอภิปรายปัญหาข้อขัดข้องทางการเมือง สังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหของประเทศ ความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจเห็นต่อการบริหารงานของรัฐบาล แต่นักเรียนให้ความสนใจต่อการไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้งสมาชิก

สภาพแพรวาญกรมมาก โดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักเรียนชายมีความสนใจต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารประเทศมากกว่านักเรียนหญิง

๒. เป็นที่น่าสังเกตว่า สภาพภูมิลักษณ์ เกี่ยวกับครอบครัวของนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา พิจารณาได้ว่านักเรียนมีสภาพภูมิลักษณ์ เกี่ยวกับครอบครัวใกล้เคียงกันมาก พิจารณาจากภูมิลักษณ์ที่สอบถามประกอบแล้วจะเห็นได้ว่า นักเรียนระดับชั้นต่าง ๆ มีอายุใกล้เคียงกัน นักเรียนมีบิดามารดาเชื้อชาติไทย เป็นส่วนใหญ่ การศึกษาของบิดาจัดได้ว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง เพราะมีจำนวนมากที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าระดับปริญญาตรี บิดาของนักเรียนส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ รองลงมาประกอบธุรกิจส่วนตัว มารดาของนักเรียนส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการและเป็นแม่บ้าน บิดามารดาของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ด้วยกัน และนักเรียนอยู่กับบิดามารดา ภายทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับที่ค่อนข้างดี และอาจข้างดี เป็นส่วนใหญ่

จากการวิจัยได้ข้อค้นพบดังนี้

๑. นักเรียนมีความสำคัญต่อสังคมของชาติ ความเป็นชาติ พระมหากษัตริย์ ศาสนา และวัฒนธรรม สูงกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสภาพการเมืองการปกครองปัจจุบัน

๒. นักเรียนมีความสำคัญต่อศาสนาต่ำกว่าความสำคัญต่อ ชาติและพระมหากษัตริย์

๓. นักเรียนชายมีซึ่กความสำคัญต่อชาติไม่สูงกว่านักเรียนหญิง

๔. นักเรียนที่อยู่ในชั้นสูงกว่ามีซึ่กความสำคัญต่อชาติไม่สูงกว่านักเรียนชั้นต่ำกว่า

ดังนั้นขอเสนอพบข้อที่ ๑ และ ๒ สนับสนุนสมมุติฐาน ส่วนข้อที่ ๓ และ ๔

ปฏิเสธสมมุติฐาน

## อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า ความสำนึกและความภาคภูมิใจของนักเรียนที่มศก ความเปี่ยมล้น สัตว์คู่รักของชาติ และพระมหากษัตริย์ อยู่ในระดับที่สูงมาก จึงพิจารณาได้ว่า นักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์มีความสำนึกต่อชาติสูง

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความรู้สึกของนักเรียนที่มศกชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และหน้าที่ในฐานะพลเมือง ซึ่งพิจารณาในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหาร และสภาพการเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า ความรู้สึกของนักเรียนที่มศกต่อความสำคัญของชาติในด้านความเป็นชาติ สัตว์คู่รักของชาติ และพระมหากษัตริย์ สูงกว่าความรู้สึกที่มีต่อศาสนา วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารประเทศ รวมทั้งสภาพทางการเมืองและการปกครองในปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่น่าพิจารณา เพราะสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญและมีผลต่อชาติเป็นส่วนรวม

เมื่อพิจารณาดังหน้าที่ของนักเรียนซึ่งตอบจากคำถามส่วนที่ ๒ ของแบบสอบถาม ประกอบแล้วจะเห็นได้ว่านักเรียนมีความสำนึกในหน้าที่ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรม โดยนักเรียนให้ความสำคัญต่อการชำระรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม มีความสามัคคี รักษากฎหมาย ร่วมมือกับรัฐบาลในการปกครองประเทศ ทำประโยชน์และความเจริญแก่ประเทศชาติ และมีความภาคภูมิใจในสถาบันทั้งสาม ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเห็นความสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และถือเป็นที่หน้าที่จะต้องชำระรักษาไว้

ดังนั้น เหตุผลที่มิได้ให้ความรู้สึกที่มีต่อศาสนา วัฒนธรรม ไม่อยู่ในระดับที่สูงเท่าที่ควรนี้ ส่วนหนึ่งน่าจะสืบเนื่องมาจากสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่ว่าจะนำมาพิจารณา เพราะนักเรียนเองก็เห็นว่าประเทศไทยมีปัญหาทางด้านสังคม เห็นได้ทั่วไปว่ามีการกระทำอันเป็นไปในทางที่ไม่สุจริต ประชาชนกระทำความผิดด้วยการฆ่าฟันกัน ฉกชิงวิ่งราว

อีกขโมยทรัพย์สิน ปล้นฆ่า มีปัญหาทางอาชญากรรม เกิดขึ้นทั่วไป สภาพทั่วไปเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ ก่อความไม่สงบสุขแก่สังคม และทำความเดือดร้อนแก่ประชาชนทั่วไป ในการพิจารณาความ เจริญของศาสนาและวัฒนธรรมนั้น นักเรียนยึดถือเอาหลักธรรมและข้อปฏิบัติทางหลักพุทธศาสนา คือการทำความดีละเว้นความชั่ว ไม่เบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเอื้อ เพื่อเผื่อแผ่ ดังนั้น เมื่อมีปัญหาและสภาพทั่วไปชั้กับศีลธรรมที่มุ่งหวัง จึงเห็นว่าคนไทยมีความ ยึดมั่นในคำสอน หลักธรรม และข้อปฏิบัติต่าง ๆ ค่อนข้าง ไม่ได้ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา และผิดไปจากค่านิยมเดิมของสังคมไทยซึ่งยึดมั่นในการกระทำความดี มีเมตตา ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน ทำให้รู้สึกศาสนาในปัจจุบันไม่เจริญเท่าที่ควร แต่ก่อนที่จริงมีตัวศาสนาเอง มิได้เสื่อมลง หากแต่ผู้ที่มีต่อศาสนาหรือปฏิบัติตามคำสอนนั้นเองที่ไม่ยึดถือและปฏิบัติตามให้ เจริญครัด รวมทั้งเกิดการหย่อนในพระธรรมวินัยของสงฆ์ การกระทำผิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้ ลุณสมบัติและความ เป็นพลเมืองดีของชาวไทยค่อยลงไปด้วย

ในส่วนนี้จึงน่าจะให้ความสำคัญกับจริยธรรมและศีลธรรมของประชาชนในด้านความ เชื่อมั่นในคุณความดี มีคุณธรรม ทำความดีละเว้นความชั่ว รับผิดชอบชีวิต ซึ่งจริยธรรมเป็น ธรรมประจำบุคคลที่ช่วยควบคุมความประพฤติให้ตั้งอยู่ในแนวทางที่ค้ำจุน ก่อให้เกิดประโยชน์ แก่ตนเองและแก่สังคม จริยธรรมไม่ใช่สิ่งที่ใครๆแต่กำเนิดแต่เป็นเรื่องที่ระคนรู้ ผู้ใหญ่จะเป็นแบบอย่างที่ดีก่อการสั่งสอน เสริมสร้าง และปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กได้ ผู้ใหญ่ในครอบครัว พ่อแม่ญาติพี่น้อง ครู และเพื่อนฝูง ต่างควรมีอิทธิพลที่จะห้แก่จริยธรรม ของเด็กไปได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้สิ่งแวดล้อม สถานะทาง เศรษฐกิจ ชนบทชนบท เปี่ยมประเพณี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุภา มาลากุล ณ อยุธยา, "การปลูกฝังจริยธรรมในเด็ก," ใน การส่งเสริม สุขภาพจิตเด็ก (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สารศึกษการพิมพ์, ๒๕๖๖), หน้า ๔๘.

ศาสนา วรรณคดี และศิลปะ การสื่อสาร สถาบันครอบครัวและโรงเรียน เป็นสถาบันที่สำคัญที่จะให้ทั้งความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับจริยธรรม<sup>๑</sup>

เยาวชนเป็นกำลังสำคัญและเป็นอนาคตของชาติ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะปลูกฝังค่านิยมที่ดีที่จะส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักในคุณค่าของตัวเองที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรม การให้การศึกษาเพื่อปลูกฝังค่านิยมที่ดีแก่เด็กนั้นควรทำอย่างเหมาะสมกับวัย และเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กได้ตระหนักถึงคุณค่าอย่างแท้จริง ในการปลูกฝังความคิด ค่านิยมที่ดีแก่เด็กนั้นควรคำนึงถึงวัยของเด็กด้วย ในอายุตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไปเด็กจะเริ่มเรียนรู้เรื่องผ่านทางด้านจริยธรรม ภูมิคุ้มกันชีวิต และมีเหตุผลมากขึ้น วัยนี้จึง เป็นวัยที่เหมาะสมที่จะปลูกฝังความคิดอ่าน ทัศนคติ เหตุผลที่ดี และจริยธรรมแก่เด็ก เพราะเด็กพร้อมที่จะยินยอมรับความคิด เห็นอย่างกว้างขวาง<sup>๒</sup> เมื่ออายุมากขึ้นในวัย ๑๓-๑๗ ปี ก็จะย่างเข้าสู่ระยะหัวเหวหัวต่อของความ เปี่ยม เด็กและผู้ใหญ่ เด็กจะมีความคิด เป็นอิสระมากขึ้น ต้องการมีบทบาทต่อสังคมมากขึ้น ต้องการใหญ่โตยอมรับ และเห็นความสำคัญของตน มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น การปลูกฝังทัศนคติที่ดีและจริยธรรมให้แก่เด็กอย่างเหมาะสมได้ในวัยนี้ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังความ เปี่ยม เมื่องดีให้แก่เด็ก และจะมีผลต่อเนื่องไปเมื่อเติบโตขึ้นด้วย

อีกประการหนึ่ง เกี่ยวกับการสำรวจความสนใจ ความคิดเห็น และความสำนึกในหน้าที่ของนักเรียนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ต่อรัฐบาลและการบริหารงานของรัฐบาล

กฤษฎี บุญเจือ, จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน (กรุงเทพฯนคร : สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๕), หน้า ๑๕-๒๕.

<sup>๒</sup>พยอม อังกตานุวัฒน์, "การปลูกฝังจริยธรรมในโรงเรียน," ใน การส่งเสริมสุขภาพจิตเด็ก, หน้า ๕๕.

ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวันนั้น ทำให้ทราบระดับความสนใจและความต้องการ เข้าร่วมส่วนร่วม  
รับผิดชอบในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมและระบบการเมือง เพราะการปกครองและการ  
บริหารงานของรัฐบาลตามแนวทางประชาธิปไตยนั้น จำเป็นต้องได้รับความสนับสนุนจาก  
ประชาชน ระบบการเมืองจะอยู่ได้จำเป็นต้องอาศัยความสนับสนุนจากประชาชนซึ่ง เป็นสมาชิก<sup>๑</sup>

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักเรียนมีความสนใจและต้องการมีส่วนร่วมทาง  
การเมืองและการบริหารประเทศในระดับที่ไม่สูงนัก ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การ  
เมือง ข้าราชการ อันจะช่วยให้ทราบความเป็นไปและการบริหารงานของรัฐบาลได้  
หรือการแสดงความคิดเห็น การอภิปรายพูดคุยปัญหาการเมือง สังคมก็ตาม แต่ก็ยังมีความ  
สนใจที่จะไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระดับที่ค่อนข้างสูง แสดงให้  
เห็นว่านักเรียนยังมีความสำนึกในหน้าที่ที่พึงต่อการมีส่วนร่วมในการ เมืองการปกครองประเทศ  
ไม่สูงนัก และนักเรียนเห็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และสังคมในปัจจุบัน ซึ่ง  
ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วนิดา ชินสุภาวุเวช<sup>๒</sup> เกี่ยวกับความสนใจใน  
ประชาธิปไตย และพบว่านักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีแนวความ  
คิดเป็นประชาธิปไตย มีทัศนคติที่ต่อการปกครอง แต่มีจำนวนไม่ยอมรับทัศนคติไว้วางใจรัฐบาล  
ซึ่งผู้วิจัยได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่าอาจจะ เป็นผล เนื่องมาจากปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคม

<sup>๑</sup>David Easton, A Framework for Political Analysis (New York: Prentice-Hall, 1965), p. 124.

<sup>๒</sup>วนิดา ชินสุภาวุเวช, "การสำรวจแนวความคิดและความสนใจเกี่ยวกับ  
ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
ปีการศึกษา ๒๕๑๒" (วิทยานิพนธ์ปริธิตำบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,  
๒๕๑๒).

ปัจจุบัน วงษ์ เลิศไพศาล<sup>๑</sup> พบว่านิสิตยังขาดความกระตือรือร้นที่จะติดตามข่าวสาร เกี่ยวกับการเมืองและความสนใจของนิสิตที่มีส่วนร่วมทางการเมืองยังอยู่ในระดับที่ไม่มากนัก แต่มีความต้องการที่จะใช้สิทธิออกเสียง เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสูงมาก สำหรับความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น นิสิตยังขาดความเชื่อมั่นศรัทธา ทินพันธุ์ นาคะตะ<sup>๒</sup> ศึกษาทัศนคติของนิสิตนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยคือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ พบว่านิสิตนักศึกษามีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และเชื่อว่าตนเองมีความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงหรือมีอิทธิพลต่อระบบการเมืองได้ ขณะเดียวกันที่พบว่านักศึกษาที่มีการศึกษาสูงเท่าใดก็ยังมีลักษณะอำนาจนิยมมากขึ้น อันเป็นลักษณะที่ขัดแย้งกัน และเสนอแนะว่าถ้าจะให้ระบบการเมืองไทยมั่นคง มีประสิทธิภาพนั้น ผู้ที่จะเป็นผู้นำในอนาคตจะต้อง เปลี่ยนทัศนคติให้เอื้อต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ประกอบกับความรู้สึกที่ยังไม่เชื่อมั่นต่อการบริหารงานของรัฐบาลในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่นักเรียนเห็นว่า ปัญหา

---

วงษ์ เลิศไพศาล. "วัฒนธรรมการเมือง : ศึกษาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของนิสิตปีสุดท้ายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีต่อฐานะและบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารรัฐกิจ แผนกวิชาการปกครอง มัธยมศึกษาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗).

<sup>๒</sup>Thirapan Nakata, The Problems of Democracy in Thailand: A Study of Political Culture and Socialization of College Students (Bangkok: Praepittaya International Ltd., 1975).



คนว่างงาน รายได้ของประชาชน และสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำ ระดับการศึกษาของประชาชนยังต่ำและมีปัญหาทางบ้านสังคมนั้น จึงน่าจะพิจารณาว่าสาเหตุหนึ่งที่นัก เรียนยังขาดความสนใจต่อการบริหารงานของรัฐบาลและการ เมืองก็ เนื่องจากนัก เรียนยังขาดความ เชื่อมั่นต่อการบริหารงานของรัฐบาลที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาทางบ้าน เศรษฐกิจ การศึกษาของประชาชน และอื่น ๆ ให้อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าที่เป็นอยู่

ในด้านความสัมพันธ์ของความ เชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับเศรษฐกิจนี้ จากการศึกษาของ Fred I. Greenstein<sup>๑</sup> พบว่านักเรียนที่มีสภาพครอบครัวที่ยากจนจะไม่ค่อยกล้าในการแสดงความคิดเห็น มีความรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง ไม่ค่อยจะมีส่วนในกิจกรรมทางการเมือง นักเรียนที่ฐานะทางบ้านต่างกัน มักมีทัศนคติต่อการ เมืองที่แตกต่างกัน และส่วนใหญ่ที่มาจากครอบครัวที่ยากจน เห็นว่าการ เมืองไม่โปร่งใส และ Lipset ได้ศึกษาความสัมพันธ์ในระหว่างการพัฒนา เศรษฐกิจกับความ เป็นประชาธิปไตย โดยพิจารณาจากความมั่งคั่งทาง เศรษฐกิจและเปรียบเทียบกรณีความ มั่งคั่งระหว่างประเทศในยุโรปที่มีระบบการปกครองประชาธิปไตยที่มั่นคง กับกลุ่มประเทศ ละตินอเมริกา เห็นความแตกต่างของรายได้ประชากรต่อหัวอย่างเด่นชัด คือในขณะที่กลุ่มแรก มีรายได้ประชากรเฉลี่ยต่อหัว ๖๕๕ ดอลลาร์ ขณะที่กลุ่มหลังมีรายได้ ๓๐๘ ดอลลาร์ ซึ่ง Lipset มีความเห็นว่าประเทศที่มีความเจริญทาง เศรษฐกิจมักจะมีโอกาสที่จะเป็น ประชาธิปไตยได้มากกว่าประเทศที่ยากจน และชาติใดยิ่งเจริญมาก มั่งมาก โอกาสที่ชาตินั้น

<sup>๑</sup>Fred I. Greenstein, Children and Politics (New Haven:

จะจรรโลงประชาธิปไตยไว้ก็ยิ่งจะมีมากขึ้นเท่านั้น จากการศึกษาที่ประชาชนมีรายได้ทำ ยากจน ทำให้มีปัญหาที่สำคัญตามมาคือ ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความสนใจต่อการบริหารและการเมือง เพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับกังวลกับการหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องอยู่ ทรราชโคที่ประชากรส่วนใหญ่ยังหวางอยู่กับเรื่องปากเรื่องท้อง ความสำนึกทางการเมือง (Political Consciousness) ก็จะเกิดขึ้นได้โดยยาก<sup>๒</sup>

สำหรับปัญหาการศึกษาของประชาชนนั้นก็ เป็นสิ่งที่น่าพิจารณา เพราะโดยส่วนรวมแล้วระดับการศึกษาของประชาชนยังต่ำ และจากการที่ประชาชนมีการศึกษาคำมี ส่วนสัมพันธ์ไปถึงความเป็นอยู่ของประชาชน รายได้ การว่างงาน และปัญหาทางคำมสังคอบอื่น ๆ เช่น ปัญหาการศักขโมย ปล้นทรัพย์ เพื่อได้เงินมายังชีพ เป็นต้น และอีกประการที่สำคัญคือ การศึกษาของประชาชน เป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ ในด้านการเมือง หรือในด้านสังคมและวัฒนธรรม เพราะคนเป็นปัจจัยสำคัญ และกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงโดยอมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา สำหรับการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองนั้นจะมีส่วนเกี่ยวข้องกัน เพราะการศึกษาเป็นปัจจัยที่ เกิดเหตุประชาธิปไตยและการพัฒนาการเมือง Lipset ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของระดับการศึกษา กับความเป็นประชาธิปไตย โดยนำเอา ระดับการศึกษาของประชาชนในประเทศต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกัน ปรากฏว่าประเทศที่เป็นประชาธิปไตยในยุโรปนั้น มีพลเมืองที่รู้หนังสืออ่านออกเขียนได้เกือบหมด ก็ยังมีอัตราการรู้

<sup>๑</sup> รัยอนันต์ สุนทวดีศ, ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมืองไทย (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนต, ๒๕๑๕), หน้า ๖๖-๖๖, ๖๘-๖๘.

<sup>๒</sup> สมพงษ์ เกษมสิน, การปกครองของไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๘), หน้า ๑๓.

หนังสือ ร้อยละ ๘๖ และประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เมืองนิวอรัลคันทันหนังสือร้อยละ ๘๖ ซึ่ง Lipset เห็นว่าระดับการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประเทศที่ประชาชนมีการศึกษาสูงย่อมมีโอกาสเป็นประชาธิปไตยได้มากกว่าประเทศที่ประชาชนมีการศึกษาต่ำ ประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นและก้าวหน้านี้จะต้องมีปัจจัยสนับสนุนหลายอย่าง โดยเฉพาะจะต้องมีความเจริญในด้านการศึกษา ความเข้าใจของพลเมือง ความก้าวหน้า และความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ต่างเป็นปัจจัยที่เกื้อกูลกัน คือความเจริญทางด้านเศรษฐกิจทำให้เกิดความเจริญในด้านความเป็นอยู่ การศึกษาก็ทำให้เกิดความเข้าใจดี มีเหตุผล และมีความสนใจในกระบวนการปกครองอันจะเกื้อกูลต่อระบอบประชาธิปไตย<sup>๒</sup> นอกจากเป็นการศึกษากับเยาวชนยังเป็นสิ่งที่จะให้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้การศึกษาเป็นการปลูกฝังเยาวชนให้มีความเข้าใจ มีความสามารถ และทัศนคติเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ซึ่งจะเห็นได้จากหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช ๒๕๒๐ หมายวิชาสังคมศึกษานั้น แสดงว่ากระทรวงศึกษาธิการ เห็นความสำคัญในด้านความสำนึกในความ เป็นไทย ชาติไทย ความสามัคคี และส่งเสริมในด้านการพัฒนาทัศนคติ ความสำนึกในหน้าที่ของ เยาวชนต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และการปกครอง เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติให้รู้จักปฏิบัติตามระเบียบของสังคมกฎหมาย ปฏิบัติหน้าที่ต่อส่วนรวม รับผิดชอบในหน้าที่ การรู้จักสิทธิ การใช้สิทธิ การมีคุณธรรมและศีลธรรม ซึ่งความพยายามในการส่งเสริมให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งดังกล่าว เหล่านี้จะเป็นแนวทางให้นักเรียนมีความสำนึกต่อชาติในส่วนรวมมากยิ่งขึ้นไป

<sup>๑</sup> ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมืองไทย,

หน้า ๖๗.

<sup>๒</sup> จรุง สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์ฉบับพิศดาร แนวทฤษฎีและประยุกต์ (กรุงเทพฯ

นิตานการ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๘), หน้า ๓๘๒-๓๘๓.

จะเห็นได้ว่า การศึกษาจากโรงเรียนและภูมิหลังของนักเรียนเกี่ยวกับครอบครัวมีความสำคัญในการพัฒนาความสำนึกต่อชาติของนักเรียนที่มีต่อชาติ พระมหากษัตริย์ ศาสนา วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง

จากผลการวิจัยนักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์มีความสำคัญและรู้สึกภาคภูมิใจในชาติและพระมหากษัตริย์ในระดับสูง ส่วนในด้านการเมืองการปกครองนักเรียนมีความสำคัญและภาคภูมิใจในระดับไม่สูงมาก อาจเนื่องจากประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างหัวเลี้ยวหัวต่อของการเป็นประชาธิปไตย ประกอบกับเศรษฐกิจและการศึกษาของประเทศยังอยู่ในระดับที่กำลังพัฒนา ทำให้การเมืองการปกครองของประเทศไม่ราบรื่น มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อย ๆ อย่างไรก็ตาม นักเรียนมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการเมืองในข้อที่ว่ามีส่วนออกเสียงเลือกตั้งในระดับสูงมาก ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีการเลือกตั้งบ่อยครั้งและไม่ติดต่อกันมาเสมอเป็นระยะเวลาอันยาวนานพอควรอย่างประเทศประชาธิปไตยทั้งหลาย แต่เราก็อาจคาดคะเนการมีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยพิจารณาจากทัศนคติที่พวกเขาถือการเลือกตั้ง ส่วนในศาสนา นักเรียนมีความสำคัญอยู่ในระดับไม่สูงมาก เช่นกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากการหย่อนในพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ ดังที่เราทราบจากสื่อมวลชนเสมอ ๆ อย่างไรก็ตาม นักเรียนยังมีความภาคภูมิใจต่อศาสนาอยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ว่าเราอาจพัฒนาความสำนึกต่อศาสนาได้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุจิต มุญงการ, "นิสิตนักศึกษากับการพัฒนาทางการเมืองของไทย," ใน  
วรรณไวทยาการ: รัฐศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔)  
หน้า ๑๔.

## ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า นักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความสำนึกและภาคภูมิใจในชาติและพระมหากษัตริย์สูง สวมใส่กางเกงยีนส์ และ การมีส่วนร่วมทางการ เมืองอยู่ในระดับไม่สูงมาก ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการปลูกฝังและ ส่งเสริมความสำนึกของ เยาวชนต่อชาติ จึง เป็นหน้าที่ของทุกหน่วยของสังคมที่จะช่วยกัน เสริม สร้างพัฒนาทัศนคติ ปลูกฝังจริยธรรมและความเป็นพลเมืองดี เพื่อให้เยาวชนได้ปฏิบัติตนได้ อย่างถูกต้อง เหมาะสม และก่อประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ การที่ทุกฝ่ายต่างก็ตระหนักใน ความสำคัญและบทบาทของ เยาวชนที่มคอชาตินั้นจึงสมควรอย่างยิ่งที่จะร่วมมือกันอย่างจริงจัง เพื่อให้ได้ เยาวชนที่ดี โดยที่ทุกฝ่ายได้ปฏิบัติหน้าที่ที่มีต่อ เยาวชนอย่างสม่ำเสมอและในแนว ทางที่ถูกต้อง หน่วยของสังคมที่มีความสำคัญและควรจะได้รับนิชอบต่อ เยาวชนนั้น เริ่มจากรัฐบาล สถาบันครอบครัวคือทางบ้าน บิดามารดา สถาบันการศึกษาคือโรงเรียนและครู อาจารย์ รวมทั้งสื่อมวลชน เพราะหน่วยสังคม เหล่านี้ต่างก็มีส่วนในการสร้างทัศนคติ และแนวความคิด ของ เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัว บิดามารดา และโรงเรียน ครู อาจารย์

ครอบครัว เป็นสิ่ง แวดล้อมสิ่งแรกที่บุคคลจะต้องพบและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็ก เด็กจะ ได้รับประสบการณ์พื้นฐานจากครอบครัว และจะรับเอาแนวความคิดและแบบปฏิบัติของ บิดามารดาเป็นอย่างมาก บิดามารดาจึงควรต้อง เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งสอนอบรมในเรื่อง จริยธรรมและหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และหน้าที่ต่อสังคม และปลูกฝังความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง การคิดอย่างมีเหตุผล และมีความ รับนิชอบร่วมกับโรงเรียน ครู อาจารย์ ที่จะต้องอบรมให้เด็กรู้จักระเบียบทางสังคม บทบาทหน้าที่ของตน ส่ง เสริมให้นักเรียนแสดงความคิด เห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ให้รู้จักควบคุมตนเองและรักษาระ เบียบวินัย กฏระเบียบในการอยู่ร่วมกัน

สื่อมวลชน ในปัจจุบัน หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนที่มีความสำคัญต่อ



๒. ควรจะมีการศึกษาวิจัยความสำคัญต่อชาติของนักเรียนโดยเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนที่มีนักเรียนชายล้วนหรือโรงเรียนที่มีนักเรียนหญิงล้วน

๓. ควรจะมีการศึกษาวิจัยความสำคัญต่อชาติของนักเรียนโรงเรียนที่มีองค์ประกอบของนักเรียนแตกต่างกันทางฐานะทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติ และศาสนา เช่นนักเรียนที่มีถือศาสนาอิสลามและนักเรียนที่มีถือศาสนาพุทธ เป็นต้น

๔. ควรจะมีการศึกษาวิจัยความสำคัญต่อชาติของกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในสวนกลางกับสวนภูมิภาคว่าจะมีมากน้อยเพียงใด แตกต่างกันหรือไม่

๕. ควรจะมีการศึกษาวิจัยความสำคัญต่อชาติของกลุ่มนิสิตนักศึกษาในสวนกลางกับสวนภูมิภาคว่าจะมีมากน้อยเพียงใด แตกต่างกันหรือไม่

๖. ในการศึกษาวิจัยความสำคัญต่อชาติของกลุ่มตัวอย่างต่าง ๆ ควรจะได้ศึกษาเปรียบเทียบโดยพิจารณาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาของบิดามารดา หรือญาติต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง เช่นถ้ากลุ่มตัวอย่างที่มาจากครอบครัวที่ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม เชื้อชาติ ศาสนาที่ต่างกัน จะมีผลให้ชี้ความสำคัญต่อชาติแตกต่างกันหรือไม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย